

Skadevoldere

Ulden ædelgranlus – forekom udbredt i nordmannsgran i 2010

Af Hans Peter Ravn, Skov & Landskab, KU-LIFE & Claus Jerram Christensen, Dansk Juletræsdyrkerforening

Henover sommeren 2010 har vi fået flere henvendelser fra dyrkere, som havde observeret nogle store hvide totter fra nogle bladlus, som de fandt svære at bekæmpe. Der var tale om omfattende forekomster af ulden ædelgranlus. Arten optræder som skadedyr på årsskud af *Abies*-arter. Sugningen i maj-juni forårsager en vridning af nålene, så de hvide undersider bliver synlige, og skuddet får et »uredt« udseende. Ulden ædelgranlus bliver bekæmpet ved forårsprøjtningen mod alm. ædelgranlus, og ved erkendelse af symptomerne sidst i juni er livscyklus sluttet, og skadebilledet bliver ikke værre. Den efterfølgende beskrivelse af biologien bygger i høj grad på Videnbladet fra S&L om arten.

Ulden ædelgranlus, *Mindarus abietinus* – tidligere kaldt grøn ædelgranlus – er almindelig udbredt i Europa, Vest- og Sydvestasien samt Nordamerika.

Figur 1. Ægene af ulden ædelgranlus er 0,3 – 0,5 mm lange og glinsende sorte. Tegning fra Boas, 1923.

Ulden ædelgranlus forekommer på *Abies*-arter i hele landet. Skader ses primært på almindelig ædelgran (*Abies alba*) samt nordmannsgran (*A. nordmanniana*). Også *A. sibirica*, *A. balsamea*, *A. concolor* og *A. bornmülleriana* angribes, hvorimod *nobilis* (*Abies procera*) går fri.

Biologi

Ulden ædelgranlus overvintrer som æg og gennemløber 3-4 forskellige generationer i løbet af 1½ måned i perioden maj-juni. Den sidste generation består af uvingede hanner og hunner. Efter paring lægger hunnerne i slutningen af juni 4-9 vinteræg, og dermed er artens aktive periode slut for det pågældende år.

Udseende

Æggene er ca. 0,3-0,5 mm lange og glinsende sorte, men dækket af hvide, stavformede vokstråde, så de kan forekomme grålige (figur 1).

Uvingede hunner af første generation er gulgrønne og er dækket af en dunagtig voksbeklædning, som kan give et blå-dugget skær.

Vingede individer eller nymfer med vingeanlæg har mørke tværstriber og marginale pletter på ryggen (figur 2a) og er ligesom første generation dækket af voks (figur 2b).

Voksne individer af de første generationer har en kropslængde på 1,7-2,0 mm,

Figur 2. Voksne vingede individer (A) og nymfer af ulden ædelgranlus med vingeanlæg (B). Tegning (A) fra Boas, 1923. Foto (B) Hans Peter Ravn.

Figur 3. Ulden ædelgranlus efterlader store hvide totter på skudaksen og de dele af nålene, som vender mod skudaksen. Foto Claus Jerram Christensen

Figur 4. Sugningen fra ulden ædelgranlus giver vredne nåle på de nye årsskud. Tegning fra Boas, 1923.

hvorimod sidste generation er væsentlig mindre med en kropslængde på blot 0,5-1 mm for voksne individer.

Skader

Ulden ædelgranlus findes mellem de unge lysegrønne nåle på de nye skud. Skaden fremkommer ved sugningen i juni. Bladlusene sidder på skudaksen ved nålebasis, sjældent på selve nålene (figur 3). Sugningen forårsager en vridning af nålene (figur 4), så de hvidstribede nåleundersider bliver synlige og giver skuddet et »uredt« udseende.

Ved svage skader er det kun skuddets yderste nåle – nær skudspidsen – der vrides. Ved kraftige angreb kan nålene falde af og barken revne. I værste fald udtørres hele årsskuddet, misfarves og falder siden af.

Udover den direkte skade ved sugning på nålene udskiller bladlusene store mængder honningdug, der er sukkerholdige ekskrementdråber. Honningduggen er stærkt klistret og kan give grobund for sodskimmelsvampe, så skud og nåle farves sorte, og fotosyntesen nedsættes. Bladlusene er ofte lokaliseret på enkelte træer, mens andre kan være helt fri for lus. I juni 2010 sås på en enkelt lokalitet udbredt både på de enkelte træer og på

op mod 25% af alle træerne i bevoksningen (figur 5). Spredning kan ske aktivt ved flyvning eller passivt via færdsel i kulturen, vindspredning eller transport af befængte træer.

Bekæmpelse

Bladlusenes forekomst på enkelttræer giver mulighed for punktbehandling. Der

findes ikke midler godkendt særskilt til ulden ædelgranlus, men en forårssprøjtning mod alm. ædelgranlus vil også bekæmpe ulden ædelgranlus.

Derimod vil behandlinger efter juni – herunder efterårsbehandling mod almindelig ædelgranlus - ikke have effekt på ulden ædelgranlus, da æggene ikke kan bekæmpes med pyrethroider. Hidtil har

LINDENBORG SKOVSELSKAB A/S
Et selskab under Lindenberg Gods A/S

Nordmannsgran planter

Vi har den bedste start til din nye juletræskultur.

Få et **SUPER TILBUD** på dine planter til denne plantesæson.

Ring eller skriv til planteskolen
Skovfoged Kim Steen
e-mail ks@lindenberg.dk

TLF: 20 60 86 76

problemer med ulden ædelgranlus stort set kun forekommet i nordmannsgran, hvor man har gennemført efterårsbehandling af alm. ædelgranlus.

Litteratur

Bejer, B. 1989: Forstzoologi I: Forstentomologi. DSR Forlag, København.

Boas, J.E.V. 1923: Dansk Forstzoologi. 2. Udgave. Gyldendal, København.

Harding, S., Ravn, H.P. 1999: Skovbrugets skadedyr 1998. Skoven 4: 169-172.

Heie, O.E. 2004: Danmarks Fauna 87. Dansk Naturhistorisk Forening.

Nielsen, C, Harding, S. & Ravn, H.P. 2006: Ulden ædelgranlus – lejlighedsvist skadedyr i nordmannsgran. Videnblade Pyntegrønt nr. 5.5-24. Skov & Landskab, Hørsholm 2pp.

Figur 5. Et træ angrebet af ulden ædelgranlus. De skadede skud er markeret med ringe. Foto Hans Peter Ravn.

